

Onderhoud

Houtkanten en graften worden in stand gehouden door hakhoutbeheer. Dit is een oud landbouwgebruik met vooral een functionele of economische waarde. Nu wordt hakhoutbeheer toegepast met het oog op de instandhouding van houtkanten en graften, met vooral een natuur- en ecologische waarde. Uiteraard levert hij ook brandhout op.

Bij hakhoutbeheer worden bomen en struiken tot iets boven de grond afgezet. De stronken schieten na verloop van tijd weer uit en vormen terug een dichte groene zone. De oorspronkelijke stronken kunnen eeuwen oud worden. Hiervan zijn enkele voorbeelden gekend van de inlandse eik, tamme kastanje, haagbeuk, ...

Periode

- In rustperiode: wanneer de sapstroom nog niet op gang is, anders ontstaat het risico tot 'doodbloeden'. Dus best in de herfst of de vroege winter (half november – eind januari), niet bij vorst.

Hoe afzetten?

- Om de 5 à 10 jaar hakhoutbeheer toepassen: bomen en struiken afzetten tot aan de basis.
- Traag groeiende soorten zoals de eik worden om de 7 jaar ten vroegste afgezet.
- Best gefaseerd: bijv. elk jaar een vierde van de totale oppervlakte afzetten. Zo krijgt de fauna en flora de kans zich aan te passen en verdeel je het werk voor jezelf.

- Afzetten op een hoogte tussen 10 en 30 cm. Als je hoger afzet, vormt zich een stobbe (= stronk) die te hoog ligt. Als je lager afzet, zijn er niet genoeg knoppen meer die kunnen uitlopen tot nieuwe takken.
- Best niet alle stammen op dezelfde hoogte afzetten om meer variatie te bekomen; dit is goed voor heel wat spinnen, insecten en planten.
- De stam schuin afzetten zodat er geen water blijft staan en de stobbe niet inrot.
- Machinaal door middel van een kettingzaag of handmatig.
- De diameter van de stam mag niet meer dan 15 cm zijn bij het afzetten. Is de stam toch dikker dan loop je het risico dat de boom sterft.
- Het is niet nodig om alle struiken af te zetten. Je mag sommige struiken laten uitgroeien tot kleine bomen. Dit zijn de zogenaamde overblijvers.

Zeker niet doen

- Mest- of sporeistoffen gebruiken.
- Afbranden van de houtkant of graft.

Achterstallig onderhoud

- Indien u een oudere houtkant heeft waarvan de diameter van de stammen meer dan 15 cm bedraagt, vraag dan advies aan het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren.

De wet

De wet bepaalt dat struiken minstens 0,5 m van de perceelsgrens gepland dienen te worden en bomen minstens 2 m. Een houtkant die regelmatig wordt afgezet zal niet uitgroeien tot volwaardige bomen. In landbouwgebied dient de afstand van een bos tot de perceelsgrens minstens zes meter te zijn. In geval van twijfel vraag je best advies aan de milieuambtenaar.

Meer info

Regionaal Landschap
Haspengouw en Voeren vzw
Landschapsloket

Daaleinestraat 2
3720 Kortesseem
T 011 31 38 98
landschapsloket@rlh.be
www.rlh.be

© Foto's: Vildaphoto, RLH

Subsidies

De meeste gemeenten in onze streek geven een subsidie voor de aanleg of onderhoud van houtkanten. Informeer hiernaar bij het **Landschapsloket** van het **Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren** of bij de milieudienst van je gemeente.

Landbouwers kunnen een beheerovereenkomst afsluiten bij de **Vlaamse Landmaatschappij (VLM)** voor de aanleg en onderhoud van houtkanten. De VLM voorziet per regio een bedrijfsplanner die je hierover zal informeren.

Nuttige links

www.rlh.be
www.beheerovereenkomsten.be
www.chbeheer.nl
www.hakhout.info
www.ikl-limburg.nl

Kleine landschapselementen

Houtkanten en graften

Andere uitgaven uit de reeks
'Kleine landschapselementen':

Hoogstamfruitbomen
Knotbomen
Poelen
Hagen en heggen

HET EUROPEES LANDBOUWFONDS
VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING:
EUROPA INVESTEERT IN ZIJN PLATTELAND

Houtkanten en graften

Een **houtkant** is een dichte verzameling van bomen en stuiken, die met tussenpozen van enkele jaren tegen de grond wordt afgezet en dan weer uitgroeit. Een **graft** is een houtkant op een steile helling; deze vinden we voornamelijk in de Voerstreek en omgeving.

Vroeger hadden houtkanten en graften vooral een functionele waarde: als veekering, als grensaanduiding, als bron van gerief- of brandhout (o.a. voor afrasteringpalen, stelen voor gereedschappen, klompen, weefgetouwen, bouwmaterialen,...). Vandaag de dag vormen ze vooral een welkome toevluchtsoord voor heel wat dieren en planten op de vaak intensief bewerkte akkers.

Wat je zelf kan doen om zo'n groen eilandje te bekomen of te herstellen, vind je in deze folder.

Natuurwaarde

Houtkanten en graften zijn door hun gevarieerde structuur en aanbod aan bloesems en vruchten een belangrijk leefgebied voor veel diersoorten. Zoogdieren, vogels, amfibieën, insecten en spinnen vertoeven er graag en vinden er een schuilplaats. Doordat het een lijnvormig landschapselement is kunnen vele dieren zich ongezien verplaatsen in hun zoektocht naar voedsel. Aan de randen van de houtkanten en graften komen veel vlindersoorten voor. Ook voor vele plantensoorten zijn deze groene landschapselementen belangrijk.

- Permanent of tijdelijk leefgebied
- Schuil- of rustplaats
- Voedselbron
- Nestgelegenheid
- Uitkijkpost
- Ecologisch verbingsgebied

Soortenkeuze

- Gebruik inheemse, streekeigen soorten of rassen, aangepast aan de grondsoort en waterhuishouding.
- Soorten die voedsel bieden aan vogels en insecten zijn extra aantrekkelijk.
- Een goede houtkant bestaat uit meerdere soorten en best uit drie 'lagen': hoge bomen (eik, es, els), lagere struiken (meidoorn, sleedoorn, kornoelje, hulst, hazelaar) en kruidige planten.

Aanplant

Periode

- Tussen november en maart, niet bij vorst.

Plantenkeuze

- Voorzie 1 à 2 planten per vierkante meter.
- Minimumformaat plantgoed: 60-80 cm.
- Gebruik inheemse soorten die aangepast zijn aan de bodem van jouw perceel.
- Bescherm de wortels van je planten tegen uitdroging en vorst bij het transport of als je niet direct kan beginnen planten. Dit doe je door de wortels in te kuilen of in een zak te stoppen.

Werkwijze

- Snoei beschadigde wortels wat bij.
- Wrik met een spade een spleet in de grond die breed en diep genoeg is zodat de wortels niet worden omgebogen of boven de grond uitsteken.
- Duw de grond met de voet goed aan.
- Je plant de verschillende soorten beter niet kriskras door elkaar. Best plant je ze groepsgewijs per soort. Bijvoorbeeld per drie of vier van een soort.
- De aanplant gebeurt meestal in driehoeksverband, in 3 of meerdere rijen. De afstand tussen beide rijen bedraagt ongeveer 1 meter, dit is ook de afstand tussen de planten onderling in de rij.
- Na drie jaar: terug snoeien tot 15 cm boven de grond.

Plantschema

